

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska

w sprawie z wniosku B. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.
o odpowiedzialność członka zarządu z tytułu składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 29 września 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 7 maja 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych, Oddział w B. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia)
tytułem zwrotu kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 maja 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...) zmienił wyrok Sądu Okręgowego w B. z dnia 5 grudnia 2013 r., stwierdziwszy, że B. K. odpowiada całym swoim majątkiem za nieopłacone przez N[...], spółkę z o.o. - jako członek jej zarządu - za zaległości składkowe na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych, Fundusz P. i Fundusz G. z odsetkami naliczonymi do dnia 12 sierpnia 2009 r., a w pozostałym zakresie oddalił apelacje obydwu stron. Ustalił, że B. K. pełnił jednoosobowo funkcję prezesa zarządu spółki N[...] od dnia 12 stycznia 2006 r. do dnia 24 maja 2012 r. Spółka zalegała z należnościami z tytułu składek od lutego 2008 r. Prezes spółki złożył w dniu 30 lipca 2009 r. wniosek

o ogłoszenie upadłości spółki. Postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2009 r. Sąd Rejonowy w B. ogłosił upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego. Postanowieniem z dnia 15 lipca 2011 r. Sąd Rejonowy w B. stwierdził zakończenie postępowania upadłościowego. Masa upadłości została zlikwidowana w całości, ruchomości zostały sprzedane oraz ściągnięto wierzytelności upadłego. W dniu 24 maja 2012 r. spółka została wykreślona z rejestru. Organ rentowy podjął inicjatywę zmierzającą do zaspokojenia wierzytelności składkowych, a wobec nieskuteczności podjętych czynności wykazał przesłankę bezskuteczności egzekucji z majątku spółki. W lutym 2009 r. skierował do spółki upomnienie o zapłatę składek na ubezpieczenia społeczne, z zastrzeżeniem, że nieuregulowanie wskazanej kwoty w określonym terminie spowoduje wszczęcie postępowania egzekucyjnego. W toku postępowania upadłościowego nie było możliwości zaspokojenia należności pozwanego organu rentowego, gdyż nie zostały w całości zaspokojone wierzytelności I kategorii.

Skarga kasacyjna ubezpieczonego została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 116 § 1 i art. 108 § 1 i 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 613 ze zm.) w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.), w wyniku której przyjęto zaistnienie podstawowej przesłanki warunkującej odpowiedzialność skarżącego tj. bezskuteczność egzekucji wobec spółki, a ponadto stwierdzono jego odpowiedzialność, mimo wykazania przesłanek egzoneracyjnych dotyczących zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki we właściwym czasie.

Skarżący zarzucił także obrazę przepisów postępowania - art. 233 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na potrzebę wykładni art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej jako przepisu „budzącego poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czego przykładem jest zaskarżone orzeczenie”. Podniósł, że w orzecznictwie nie ma jednolitości stanowisk co do tego, jak rozumieć pojęcie „bezskuteczność egzekucji”, skoro w części orzeczeń wskazuje się, iż chodzi jedynie o przypadek umorzenia

egzekucji z powodu jej bezskuteczności (np. w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z dnia 7 listopada 2007 r., I SA/01 276/07, oraz w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 1 sierpnia 2007 r., III SA/Wa 176/07, LEX nr 277945), a można też zauważyć kształtowanie się linii orzeczniczej, w świetle której stwierdzenie bezskuteczności egzekucji ustala się po przeprowadzeniu postępowania egzekucyjnego na podstawie każdego prawnie dopuszczalnego dowodu (uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 grudnia 2008 r., II FPS 6/08, LEX nr 465091). Wykładania Sądu Najwyższego powinna jednoznacznie rozstrzygnąć te wątpliwości, a także wyjaśnić dla celów jednolitości orzecznictwa, „czy za bezskuteczność egzekucji może być uznane zakończone wydaniem postanowienia po zakończeniu postępowania upadłościowego będące podstawą wykreślenia spółki z Rejestru Handlowego” .

Skarżący wskazał także na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego rozstrzygnięcia, czy po utracie bytu prawnego przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością wskutek ukończenia postępowania upadłościowego i wykreślenia tego podmiotu z Krajowego Rejestru Sądowego istnieje możliwość następczego przeniesienia odpowiedzialności za składki na członka zarządu, stosownie do art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Kwestię tę sprowadził do udzielenia odpowiedzi na pytanie o dopuszczalność powstania zobowiązania solidarnego pomiędzy dwoma podmiotami, z których jeden nie istnieje, oraz ukształtowania odpowiedzialności osoby trzeciej za cudze zobowiązania tak, jak odpowiedzialności za własny dług. Powołał się na wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 kwietnia 1984 r., II SA 1899/83 (ONSA 1984 nr 1, poz. 35), zgodnie z którym z istoty i treści odpowiedzialności solidarnej wynika, że nie może ona powstawać, jeżeli jeden z współdłużników jest osobą nieżyjącą.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości prawne lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Jako przyczynę mającą uzasadnić przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał niejednolitość orzecznictwa oraz występowanie w sprawie zagadnienia, określonego przez niego jako „zagadnienie prawne”, które ocenił jako istotne.

W orzecznictwie Sąd Najwyższego wielokrotnie wskazano, że istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinno dotyczyć kwestii prawnych budzących rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości, a twierdzenie o występowaniu takiego zagadnienia jest uzasadnione tylko wtedy, gdy nie było ono rozstrzygane przez Sąd Najwyższy lub gdy istnieją rozbieżne poglądy wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. np. postanowienia SN z 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Wskazane przez skarżącego problemy prawne zostały rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy. Po okresie wahań w orzecznictwie i w doktrynie co do wykładni pojęcia „bezskuteczna egzekucja” jako przesłanki odpowiedzialności członka zarządu spółki na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej za niezapłacone przez spółkę należności przeważa stanowisko, według którego wymaga się stwierdzenia bezskuteczności egzekucji w postępowaniu egzekucyjnym i nie uznaje się poprzestania na samodzielnej ocenie wierzyciela, że egzekucja wobec spółki jest bezskuteczna z braku majątku. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 13 maja 2009 r., I UZP 4/09 (OSNP 2009 nr 23-24, poz. 319) Sąd Najwyższy stwierdził, że bezskuteczność egzekucji z majątku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może być stwierdzona wyłącznie w postępowaniu w sprawie egzekucji należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, poprzedzającym wydanie decyzji o odpowiedzialności członka zarządu spółki za te należności. Podobne stanowisko zajął wcześniej Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale z 8 grudnia 2008 r., II FPS 6/08 (ONSA i WSA 2009 nr 2, poz. 19).

Pogląd ten mógłby mieć znaczenie w niniejszej sprawie, gdyby organ rentowy wydał decyzję o odpowiedzialności za składki przed ogłoszeniem upadłości spółki, lecz w niekwestionowanym, a wręcz eksponowanym przez skarżącego stanie faktycznym sprawy decyzja w tym przedmiocie została wydana po ogłoszeniu upadłości, po przeprowadzeniu likwidacji masy upadłości spółki oraz po wykreśleniu spółki z rejestru. W takim wypadku egzekucja niezaspokojonych należności składowych w chwili wydania decyzji mogła być już uznana za bezskuteczną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2009 r., III UK 14/09, OSNP 2011 nr 7-8, poz. 108).

Nie budzi wątpliwości, że przeniesienie odpowiedzialności za składki na członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest możliwe także po utracie bytu prawnego przez spółkę wskutek ukończenia postępowania upadłościowego i wykreślenia tego podmiotu z Krajowego Rejestru Sądowego. Tej treści wypowiedzi Sąd Najwyższy zawarł najpierw w uchwale z dnia 4 grudnia 2008 r., II UZP 6/08 (OSNP 2009 nr 7-8, poz. 102) a następnie w uchwale siedmiu sędziów z dnia 15 października 2009 r., I UZP 3/09 (OSNP 2011 nr 1-2, poz. 13).

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.